

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 75504/12
Dragan RADIČANIN i drugi protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi Odjel), zasjedajući dana 19. svibnja 2015. u Odboru u sastavu:

Isabelle Berro, *Predsjednica*,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Erik Møse,
Ksenija Turković,
Dmitry Dedov, *suci*,

and Søren Nielsen, *Tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 14. studenog 2012.,

uzimajući u obzir očitovanje podneseno od strane odgovorne Vlade i očitovanje podnositelja zahtjeva kao odgovor, nakon vijećanja odlučili su kako slijedi:

ČINJENICE

1. Prvi podnositelj zahtjeva, gosp. Dragan Radičanin, rođen je 1947. i živi u Karlovcu. Druga podnositeljica zahtjeva, gđa. Danica Beneta, rođena je 1952. i živi u Zagrebu. Treća podnositeljica zahtjeva, gđa. Nedjeljka Čturiilo, rođena je 1949. i živi u Karlovcu. Četvrta podnositeljica zahtjeva, Dragica Martinović, rođena je 1943. i živi u Karlovcu. Svi podnositelji zahtjeva su hrvatski državljani, a zastupao ih je gosp. L. Šušak, odvjetnik iz Zagreba.

2. Hrvatsku Vladu ("Vladu") zastupala je zastupnica, gđa. Š. Stažnik.

Okolnosti predmeta

3. Činjenice predmeta, predstavljene od strane stranaka, mogu se sažeti kako slijedi.

1. Pozadina predmeta

4. Tijekom 1991. i 1992. godine srpske paravojne jedinice su kontrolirale otprilike jednu trećinu hrvatskog teritorija i proglasile tzv. „Srpsku autonomnu oblast Krajinu“ (dalje u tekstu „Krajina“). Otac podnositelja zahtjeva, D.R., je živio u Selakovoj Poljani, selu smještenom u Krajini. Početkom kolovoza 1995. hrvatske vlasti su objavile svoju namjeru poduzimanja vojne akcije sa ciljem vraćanja kontrole nad „Krajinom“. Operacija je nazvana kodnim imenom „Oluja“ i trajala je od 4. do 7. kolovoza 1995. Prije poduzimanja vojne akcije, golema većina krajinske populacije je pobjegla iz Hrvatske. Prvo su otišli u Bosnu i Hercegovinu, a potom je mnogo njih otišlo živjeti u Srbiju. Neki su se vratili u Hrvatsku poslije rata. Broj pobjeglih se procjenjuje između 100,000 i 150,000.

2. Istraga ubojstva D.R.

5. Dne. 7. studenog 2000. druga podnositeljica zahtjeva je obavijestila policiju u Vojiniću o nestanku njenog oca 1995. Tvrdila je kako su ona i njena sestra, Nedjeljka Čaturilo, saznale da je D.Sa., susjed njihovog pokojnog oca, znao tko ga je ubio.

6. Dne. 29. lipnja 2001. policija je ispitala D.Sa. koji je rekao kako je oca podnositelja zahtjeva ubio određeni B.S. tijekom vojne akcije “Oluja”. Kasnije se B.S. preselio u Zagreb gdje je i umro.

7. Dne. 8. siječnja 2002. policija je ispitala M.P. koji je rekao da je čuo kako je otac podnositelja zahtjeva bio pronađen u dvorištu svoje kuće, ali nitko nije znao tko ga je ubio niti kako.

8. Dne. 11. veljače i 27. ožujka 2002. policija je ispitala N.B. i P.G. N.B. nije ništa znao o ubojstvu oca podnositelja zahtjeva. P.G. je rekao da je čuo kako je otac podnositelja zahtjeva bio ubijen i pokopan u svom dvorištu i izrazio je svoje mišljenje: bio je ubijen od strane srpskih paravojskih snaga jer je njegova obitelj bila bogata.

9. Dne. 29. ožujka 2002. policija je ispitala drugu podnositeljicu zahtjeva koja je rekla kako je određeni M.M. živio s njenim ocem u Selakovoj Poljani za vrijeme vojne akcije “Oluja” i da joj je M.M. rekao kako je 15. kolovoza 1995. njen otac otišao do imanja svojih susjeda da bi nahranio njihove svinje. M.M. ga je čuo kako viče: “Vi lopovi, zašto kradete?”, nakon čega su uslijedila tri pucnja. M.M. je nakon toga pobjegao i ne zna što se dogodilo ocu podnositelja zahtjeva. D.Se. je rekao drugoj podnositeljici zahtjeva da je otac podnositelja zahtjeva bio zakopan ispod bukve u svom dvorištu. Njen otac, imao je vrijedno imanje i držao 7,000

njemačkih marki u svojoj kući. Imanje je bilo spaljeno do temelja nakon vojne akcije "Oluja".

10. Dne. 3. travnja 2002. policija je ispitala D.Se., M.M. i prvog podnositelja zahtjeva. D.Se. je rekla kako ona nije bila u Selakovoj Poljani za vrijeme vojne akcije "Oluja". Kad se tamo vratila zajedno s kćerkom D.R.-a, nakon vojne akcije "Oluja", otkrile su da je imanje D.R.-a spaljeno do temelja. M.M. je potvrdio činjenice iz ispitivanja druge podnositeljice zahtjeva. Prvi podnositelj zahtjeva je rekao da je čuo od svoje sestre, treće podnositeljice zahtjeva, da je njihov otac bio ubijen i zakopan ispod bukve u svom dvorištu.

11. Dne. 17. ožujka 2003. tlo ispod bukve u dvorištu pokojnog D.R. je iskopano ali nikakvo tijelo nije pronađeno.

12. Dne. 31. srpnja 2003. policija je opet ispitala D.Se., D.Sa i M.M. Ponovili su prijašnje izjave.

13. Dne 10. srpnja 2006. podnositelji zahtjeva su podnijeli kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu protiv nepoznatog počinitelja za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u vezi sa ubojstvom njihovog oca D.R. Međutim, otada se nisu saznale nikakve nove informacije.

PRIGOVORI

14. Podnositelji zahtjeva su prigovarali na temelju proceduralnog aspekta članka 2. i 14. Konvencije da je istraga ubojstva njihova oca bila neučinkovita.

PRAVO

Navodna povreda proceduralnog aspekta članka 2. i 14. Konvencije

15. Podnositelji zahtjeva su prigovarali kako vlasti nisu poduzele prikladne i odgovarajuće mjere da bi se istražile okolnosti ubojstva njihova oca i da bi se počinitelje privelo pravdi. Također su tvrdili da je njihov otac bio ubijen zbog svog srpskog etničkog porijekla i da su domaće vlasti propustile istražiti taj faktor. Oslonili su se na članke 2. i 14. Konvencije, koji glase:

Članak 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kazneno djelo za koje je ta kazna predviđena zakonom.
2. Nije u suprotnosti s odredbama ovog članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:
 - a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
 - b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprečavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
 - c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

Članak 14.

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

1. Podnesci stranaka

16. Vlada je tvrdila da je zahtjev podnesen nakon isteka roka od 6 mjeseci budući da je isti podnesen više od 19 godina nakon što se zbio događaj o kojem se radi.

17. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da ispunjavaju sve kriterije dopuštenosti zahtjeva.

2. Odluka Suda

18. Sud ponavlja kako je svrha pravila od 6 mjeseci promovirati pravnu sigurnost i osigurati da predmeti koji se tiču povrede Konvencije budu riješeni u razumnom vremenu. Štoviše, pravilo bi također trebalo zaštititi vlasti i druge osobe kojih se to tiče od bilo kakve nesigurnosti koja bi trajala u produljenom vremenskom razdoblju (vidi *Bayram and Yildirim v. Turkey* (dec.), no. 38587/97, ECHR 2002-III, and *Bulat and Yavuz v. Turkey* (dec.), no. 73065/01 28. svibnja 2002.).

19. U slučaju da pravni lijekovi nisu dostupni ili su procijenjeni neučinkovitima, rok od 6 mjeseci u načelu teče od dana događaja o kojem se radi (vidi *Hazar and Others v. Turkey* (dec.), no. 62566/00, 10. siječnja 2002.). Međutim, na izuzetne slučajeve, kada podnositelj zahtjeva iskoristi ili se osloni na očito postojeći pravni lijek pa naknadno postane svjestan okolnosti koje čine taj pravni lijek neučinkovitim, se primjenjuje posebna pozornost: u takvom slučaju je primjereno uzeti da je početak roka od 6 mjeseci dan kad je on ili ona postao/la ili trebao/la postati svjestan/na takvih

okolnosti koje čine pravni lijek neučinkovitim (vidi *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom* (dec.), no. 46477/99, 7. lipnja 2001.).

20. U nizu predmeta koji se tiču tekuće istrage smrti srodnika podnositelja zahtjeva, Sud je uzimao u obzir razdoblje od kojeg je podnositelj zahtjeva mogao ili trebao početi sumnjati u učinkovitost pravnog lijeka (vidi *Şükran Aydın and Others v. Turkey* (dec.), no. 46231/99, 26. svibnja 2005; *Bulut and Yavuz*, navedeno gore; *Bayram and Yıldırım*, navedeno gore; *Kınış v. Turkey* (dec.), no. 13635/04, 28. lipnja 2005; *Elsanova v. Russia* (dec.) no. 57952/00, 15. studenog 2005; *Frandeş v. Romania* (dec.), no. 35802/05, 17. svibnja 2011; *Finozhenok v. Russia* (dec.), no. 3025/06, 31. svibnja 2011; *Attalah v. France* (dec.), no. 51987/07, 30. kolovoza 2011; *Deari and Others v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia* (dec.), no. 54415/09, 6. ožujka 2012; and *Gusar v. Moldova and Rumania* (dec.), no. 37204/02, 30. travnja 2013).

21. Stoga, u slučaju smrti, od srodnika podnositelja zahtjeva se očekuje da poduzmu korake kako bi pratili napredak istrage, ili nedostatak istog, i da podnesu svoje zahtjeve pazeći na trenutak kad su, ili kad su trebali postati svjesni nedostatka ikakve učinkovitosti kaznene istrage (vidi *Varnava and Others v. Turkey* [GC], nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 i 16073/90, § 158, 18. rujna 2009). Na temelju istog, kad je komponenta vremena od esencijalne važnosti za rješavanje predmeta, na podnositelju zahtjeva se nalazi teret da osigura da su njegovi zahtjevi podneseni Sudu u razmaku u kojem je Sudu osigurano dovoljno vremena za njihovo pravilno i pravedno rješavanje (ibid. § 160).

22. Iako se Sud suzdržao od toga da označi točan trenutak kada je istraga postala neučinkovita u svrhu određivanja početka tijeka roka od 6 mjeseci, određivanje takvog razdoblja od strane Suda je ovisilo o okolnostima svakog predmeta i drugim faktorima, kao što su pažnja i interes podnositelja zahtjeva, kao i prikladnost istrage u pitanju. Vežano s tim, u gore navedenoj presudi *Varnava i drugi*, Sud je rekao da, u slučajevima kad su nedostatak napretka ili učinkovitosti istrage očigledni, od podnositelja se zahtijeva da predmet uputi Sudu kroz nekoliko mjeseci, ili, najviše, a što ovisi o okolnostima, kroz nekoliko godina nakon događaja o kojima se radi. Ovo je posebno prisutno u predmetima nezakonitih smrti gdje generalno postoji točan trenutak u vremenu u kojem se zna da je smrt nastupila i neke osnovne činjenice su u javnoj domeni; stoga, nedostatak napretka ili učinkovitosti će generalno biti očigledan (vidi *Varnava and Others*, navedeno gore, § 162).

23. Sud ponavlja kako proceduralni aspekt članka 2. Konvencije u okolnostima kakve su u predmetnom slučaju u načelu zahtijeva istragu koja je sposobna dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih osoba. Osnovna svrha takve istrage je da se osigura učinkovita primjena domaćih propisa koja štite pravo na život i, u predmetima koji uključuju državna

tijela ili službene osobe, da se osigura njihova odgovornost za smrti koje su se dogodile pod njihovim nadležnostima (vidi *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, no. 46477/99, § 69, ECHR 2002-II).

24. U predmetnom slučaju, Sud primjećuje kako su podnositelji zahtjeva isti podnijeli više od 17 godina nakon što im je otac bio ubijen, i da je istraga formalno bila u tijeku kad je zahtjev podnesen (usporedi s *Utsmiyeva and Others v. Russia* (dec.), no. 31179/11, § 34, 26 August 2014).

25. Sud, nadalje, primjećuje kako istraga nije polučila nikakve opipljive rezultate i kako niti jedan sumnjivac nije bio identificiran. Istraga je ostala u zastoju od srpnja 2013. Otada nikakav relevantan korak nije bio poduzet. Vlasti i podnositelji zahtjeva nisu ostvarili nikakvu komunikaciju otada pa sve do srpnja 2006.

26. Sud zaključuje kako su sve vojne akcije na području u pitanju prestale u kolovozu 1995. Podnositelji zahtjeva žive u Hrvatskoj, imaju neposredan pristup vlastima, stoga su mogli zatražiti informacije ili na drugi način komunicirati sa istražiteljima vezano za ubojstvo njihova oca. U podnesenim dokumentima ne postoji nikakav dokaz o tome da su podnositelji zahtjeva od vlasti zahtijevali informacije o napretku istrage. Ostali su pasivni unatoč očito latentnoj domaćoj istrazi (usporedi sa *Utsmiyeva i Drugi*, navedena gore, § 36).

27. Sud primjećuje kako bi se od podnositelja zahtjeva, s obzirom na činjenicu da su oni djeca žrtve navodnih povreda, mogao zahtijevati prikaz dužne pažnje i poduzimanje potrebne inicijative u informiranju o napretku u istrazi ubojstva njihova oca. Nedostatak ikakvih vijesti od istražitelja u pogledu ovako ozbiljnog zločina kroz toliko značajnog vremena ih je trebao potaknuti da izvuku prikladne zaključke (vidi, na primjer, *Açış v. Turkey*, no. 7050/05, § 42, 1. veljače 2011).

28. Štoviše, Sud primjećuje kako je istraga u pogledu ubojstva oca podnositelja zahtjeva u toku više od 14 godina, bez smislenih istražnih koraka poduzetih od strane vlasti nakon srpnja 2013., i bez novih dokaza ili pojavljivanja novih informacija koje bi podnositeljima zahtjeva pružile razloge za nadu ili nekakve realistične izgleda da bi istraga postala učinkovita i ostvarila opipljive rezultate. Ako su podnositelji zahtjeva propustili postati svjesni neučinkovitosti istrage s obzirom na tako značajno zatišje u postupku, Sud smatra da se to može pripisati njihovoj vlastitoj nepažnji (vidi, na primjer, *Findik and Omer v. Turkey* (dec.), nos. 33898/11 i 35798/11, § 15).

29. S obzirom na gore navedeno, Sud pronalazi kako podnositelji zahtjeva nisu uvjerljivo pokazali da su određene vrste konačnih napredaka, koje bi opravdale njihovu neaktivnost, postignute. Sud smatra kako su, s obzirom na zastoj u istrazi u srpnju 2003., podnositelji zahtjeva trebali isti podnijeti mnogo ranije – sigurno više nego 6 mjeseci prije – o tome da je istraga bez učinaka. Sud ne smatra kako njihova inicijativa u 2006. može

dovesti do bilo kojeg drugog zaključka, budući da nije dovela do otkrića ikakvih novih elemenata (vidi, *mutatis mutandis*, *Finozhenok*, gore navedeno, i *Nasirkayeva v Russia* (dec.), no. 1721/07). Prema tome, Sud smatra kako predmetni zahtjev podnesen 2012. mora biti odbačen jer nije usklađen sa zahtjevom roka od 6 mjeseci prikazanom u članku 35. stavku 1 Konvencije.

Iz tih razloga, Sud je, jednoglasno

Proglasio zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljena obavijest u pisanom obliku dana 11. lipnja 2015.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro
Predsjednica